

به نام خدا

طراحی فعالیت های خلاقانه در کلاس

مؤلف:

سمیه طهماسبی

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۳)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: طهماسبی، سمیه، ۱۳۶۳
عنوان و نام پدیدآور: طراحی فعالیت های خلاقانه در کلاس / مولف سمیه طهماسبی.
مشخصات نشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری: ۱۰۷ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۹۲۲-۹
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: کلاس درس - طراحی فعالیت های خلاقانه
رده بندی کنگره: GV۵۷۶
رده بندی دیویی: ۳۸۳/۸۶
شماره کتابشناسی ملی: ۹۸۶۲۲۹۶
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: طراحی فعالیت های خلاقانه در کلاس
مولف: سمیه طهماسبی
ناشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۳
چاپ: زبرجد
قیمت: ۱۰۷۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۹۲۲-۹
تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

فهرست

مقدمه:	۷
بخش اول: اصول پایه طراحی فعالیت‌های خلاقانه	۹
فصل اول: شناخت و درک خلاقیت در فرایند یادگیری	۹
روند نوآورانه یادگیری: گشودن دریچه‌های خلاقیت در کلاس درس	۹
نقشه‌ی شگفت‌انگیز خلاقیت: شناسایی بلوک‌های فکری در یادگیری	۱۱
نقش پنهان: کشف عوامل محیطی و اجتماعی در پرورش خلاقیت دانش‌آموزان	۱۲
آفرینش فضای خلاقانه: گشودن دریچه‌های نوآوری در کلاس	۱۴
نقشه‌ی راهی نو برای کشف خلاقیت دانش‌آموزان: بررسی و ارزیابی در فعالیت‌های یادگیری	۱۵
نغمه‌های خلاقیت و نت‌های حل مسئله در ساز یادگیری	۱۷
نقش آینه‌های خلاقیت: بازتاب تجربیات دانش‌آموزان در کلاس درس	۱۹
نغمه‌های جسارت خلاقانه: پرورش ریسک‌پذیری در یادگیری بدون اضطراب	۲۰
فصل دوم: اهمیت و نقش فعالیت‌های خلاقانه در آموزش	۲۳
نقش آفرینی خلاقیت در معماری حل مسئله آموزشی	۲۳
انگیزه و خلاقیت: کلیدهای درخشش در کلاس درس	۲۴
کشف گنجینه‌های نهفته: نقش فعالیت‌های خلاقانه در شناسایی استعدادها و علایق	۲۶
نقش پل ارتباطی: فعالیت‌های خلاقانه در تعامل با نظریه و عمل	۲۷
نقش شگرف بازی‌ها در توسعه مهارت‌های ارتباطی و همکاری دانش‌آموزان	۲۹
نقش شگرف آفرینشگری در پرورش اندیشه‌های نو	۳۰
نقش آفرینی خلاقیت: معیارهای سنجش فعالیت‌های خلاقانه در کلاس	۳۲
نقشه‌کشی خلاقیت در کلاس درس: استراتژی‌هایی برای بهره‌وری حداکثری	۳۴

فصل سوم : آشنایی با انواع روش‌های خلاقیت و تفکر انتقادی ۳۷

نقش شگفت‌انگیز تفکر انتقادی در پرورش خلاقیت دانش‌آموزان ۳۷

بذرهای خلاقیت: پرورش ایده‌های مشارکتی در کلاس درس ۳۸

بحران نوآوری: سدهای خلاقیت و راه‌های عبور از آنها ۴۰

نقش‌آفرینی خلاق در صحنه‌ی یادگیری: رهیافت نوینی به چالش‌های آموزشی ۴۲

نقش مربی، کانون الهام‌بخش در آفرینش اندیشه‌های نو ۴۳

نقش‌آفرینی خلاقیت: گشودن دریچه‌ای نو به سوی تفکر ناب ۴۵

کاشت بذر نوآوری: خلق فضای امن و تشویق‌کننده در کلاس ۴۶

نقش‌آفرینی دانش: به سوی ارزیابی و رشد خلاقانه ۴۸

بخش دوم : مهارت‌های عملی طراحی فعالیت‌های خلاقانه ۵۱

فصل چهارم : طراحی محیط یادگیری مطلوب برای خلاقیت ۵۱

نقش‌آفرینی خلاقیت در صحنه تعلیم و تربیت: بسترهای متنوع برای پرورش استعدادها ۵۱

آتلیه خلاقیت: بستر نقوش نو در کلاس ۵۳

نواختن سمفونی خلاقیت در کلاس درس با ابزارهای نوین ۵۴

گنجینه خلاقیت: آیا کلاس ما، بستر امنی برای نوآوری است؟ ۵۶

کلاس خلاق: معماری تمرکز و نوآوری ۵۷

بذر خلاقیت در گلدان ارزیابی: ۵۹

نقش‌آفرینی خلاقیت: رونمایی از روش‌های تدریس متنوع برای دانش‌آموزان ۶۰

نقاشی‌های بی‌پایان ذهن‌ها: خلق فضاهای خلاقانه در کلاس ۶۲

فصل پنجم : طراحی فعالیت‌های خلاقانه برای گروه‌های مختلف سنی ۶۵

نقش‌آفرینی خلاقانه در دنیای نوجوان: نشان دادن پتانسیل‌های نهفته ۶۵

نگرشی نوین بر طراحی فعالیت‌های خلاقانه: پل ارتباطی با توانایی‌های گوناگون ۶۷

نقش‌آفرینی خلاقیت در سیر آموزش: طراحی فعالیت‌ها برای هر رده سنی ۶۸

نغمه‌های نوآورانه: ارزیابی و بازخورد در فعالیت‌های خلاقانه گروه‌های سنی مختلف	۷۰
کشف منابع نهفته: طراحی فعالیت‌های خلاقانه با هزینه‌ای معقول و دسترس‌پذیری همگانی	۷۱
نقشه‌کشی خلاقیت: آفرینش فضای امن و حمایتی برای ایده‌های نو	۷۳
فراتر از تخیل: نوآوری در آموزش خلاق با ابزارهای نوین	۷۵
نقش آفرینی خلاقیت در صحنه‌ی یادگیری: پیوند فعالیت‌ها با زندگی روزمره	۷۶
فصل ششم : بکارگیری تکنیک‌های نوآورانه در فعالیت‌های کلاس	۷۹
کاشت بذر نوآوری: خلق فضایی امن برای شکوفایی خلاقیت در کلاس	۷۹
نقشه‌کشی خلاقیت: تفکر طوفانی و مغز متلاشی در کلاس درس	۸۰
چشم‌اندازی نو برای شکوفایی خلاقیت: ابزارها و فنون جمع‌آوری ایده‌های گروهی و فردی	۸۲
ایجاد اکوسیستم خلاق در کلاس درس:	۸۲
ابزارهای نوآورانه برای جمع‌آوری ایده‌های انفرادی:	۸۳
ابزارهای تحریک‌کننده برای جمع‌آوری ایده‌های گروهی:	۸۳
به‌کارگیری فنون تعاملی:	۸۳
ایجاد فضای امن و محرک:	۸۴
مهدویت اندیشه: پرورش بیان خلاق و احترام به ایده‌های دیگران	۸۴
نقشه راهی برای ارزیابی ستارگان خلاق: معیارهایی برای سنجش نوآوری در کلاس	۸۵
آفرینش دانش، از طریق خلاقیت و نوآوری درسی	۸۷
آمیزش هنر و فناوری: نقش نوآوری در فعالیت‌های خلاقانه کلاس	۸۹
نقش آفرینی خلاقیت: بازخورد، دریچه‌ای به سوی رشد	۹۰
فصل هفتم : ایجاد انگیزه و مشارکت فعال دانش‌آموزان در فعالیت‌های خلاقانه	۹۳
بذرهای نوآوری: کاشت کنجکاوی و پرورش شگفتی در کلاس درس	۹۳

- نقشه‌کشی نوآوری: راهیابی به قلمرو خلاقیت در کلاس ۹۴
- نقشه‌کشی خلاقیت: راهکارهای تقویت اعتماد به نفس در ارائه ایده‌های نوآورانه ۹۶
- نقش‌آفرینی خلاقیت: تنوع در ارزیابی، کلیدی برای شکوفایی ۹۸
- کاشت بذر خلاقیت: فضای امن و حمایتی برای شکوفایی ایده‌ها ۱۰۰
- نقش‌آفرینی خلاق: بکارگیری بازی، چالش و رقابت سالم در کلاس ۱۰۱
- نقش‌آفرینی خلاقیت: آفرینش پویای آموزش‌های انگیزه‌بخش ۱۰۳
- بحران نوآوری در کلاس: دریچه‌ای به سوی خلاقیت دانش‌آموزان ۱۰۵
- منابع ۱۰۷**
- منابع فارسی ۱۰۷

مقدمه:

سلام به همه معلمان هنرمند و خلاق!

خوشحالم که با هم در این راه پر از نوآوری و شادی قدم می‌گذاریم. همیشه به یاد داریم که بچه‌ها با استعدادهای بی‌ظنیری به دنیا می‌آیند، و آموزش‌مان باید به شکلی باشد که این استعدادها شکوفا شوند. این کتاب، راهنمای شما برای ایجاد فعالیت‌های خلاقانه در کلاس درس است؛ فعالیت‌هایی که نه تنها دانش‌آموزان را در یادگیری و درک مطالب تحریک می‌کنند، بلکه روحیه‌ی خلاقیت، تفکر انتقادی و حل مسئله را در آن‌ها پرورش می‌دهند. تصور کنید بچه‌ها با شور و شوق در کلاس حاضر می‌شوند، با ایده‌های جدید دست و پنجه نرم می‌کنند، و با هم به راه‌حل‌های نو می‌رسند. در این کتاب به شما تکنیک‌ها و روش‌های مختلفی برای طراحی فعالیت‌های خلاقانه، متناسب با هر موضوع و هر سنی، ارائه شده است. ما از ایده‌های ساده و عملی گرفته تا فعالیت‌های پیچیده‌تر و خلاقانه‌تر، به شما کمک می‌کنیم تا فضایی جذاب و پرنرژی در کلاس خود ایجاد کنید. همچنین به توجه به نیازهای خاص دانش‌آموزان و تفاوت‌های فردی‌شان، راهکارهایی برای تنوع‌بخشی به فعالیت‌ها و سازگار کردن آن‌ها با شرایط مختلف را ارائه می‌دهیم. با استفاده از این روش‌ها، به تدریج، شما به معلمان مهارت‌مند و خلاق یک کلاس پرنشاط تبدیل خواهید شد، و در نهایت، شاهد شکوفایی استعداد و خلاقیت دانش‌آموزان خود خواهید بود. امیدواریم از این کتاب، به عنوان ابزار قدرتمندی در راستای اهداف آموزشی و تربیتی خود، نهایت استفاده را ببرید.

بخش اول:

اصول پایه طراحی فعالیت‌های خلاقانه

فصل اول:

شناخت و درک خلاقیت در فرایند یادگیری

روند نوآورانه یادگیری: گشودن دریچه‌های خلاقیت در کلاس درس

فرایند یادگیری، چه در قالب سنتی و چه در قالب نوآورانه، به مثابه یک سفر تعاملی است که دانش‌آموزان را به سوی کشف و فهم رهنمون می‌شود. اما تفاوت‌های اساسی در رویکرد و استراتژی این دو روش، مسیر یادگیری را از شکل خطی و منفعل به سوی تعاملی و فعال سوق می‌دهد. درک این تفاوت‌ها، کلیدی برای ایجاد تجربیات یادگیری غنی‌تر و مؤثرتر در کلاس درس است.

روش یادگیری سنتی، غالباً بر ارائه اطلاعات و تکرار آن متکی است. در این رویکرد، دانش‌آموز به مثابه یک ظرف خالی تلقی می‌شود که باید پر از اطلاعات گردد. معلم، نقش اصلی را در ارائه و انتقال دانش برعهده دارد و دانش‌آموزان، به طور عمده، نقش دریافت‌کننده را ایفا می‌کنند. تمرکز اصلی بر حفظ و تکرار مطالب، و ارائه آزمون‌های استاندارد برای سنجش میزان یادگیری، قرار دارد.

برخلاف روش سنتی، فرایند یادگیری خلاقانه، محیطی تعاملی و پویا را به وجود می‌آورد. در این روش، دانش‌آموز نقش فعال‌تری را در فرایند یادگیری ایفا می‌کند و به جای دریافت صرف اطلاعات، به جستجو و کشف می‌پردازد. به کارگیری روش‌های نوین آموزشی مانند بازی‌های تعاملی، حل مسئله، تفکر انتقادی و کار گروهی، فضایی را برای بروز خلاقیت و نوآوری

دانش‌آموزان فراهم می‌کند. اهمیت بر تفکر انتقادی، حل مسئله خلاقانه و ارتباط میان موضوعات، از ویژگی‌های بارز این روش است.

در یادگیری سنتی، ارزیابی یادگیری، اغلب به سنجش محفوظات محدود می‌شود. در حالی که در رویکرد خلاقانه، ارزیابی به مثابه یک ابزار مهم برای هدایت و بهبود فرایند یادگیری تلقی می‌شود. توجه به مراحل تفکر، تحلیل و نوآوری دانش‌آموزان در این روش ارزیابی، از اهمیت بالایی برخوردار است. به جای تمرکز صرف بر پاسخ صحیح، تفکر انتقادی و مسیر رسیدن به پاسخ، مورد توجه قرار می‌گیرد. همچنین در این رویکرد، یادگیری به صورت یک فرآیند مستمر و پویا دیده می‌شود که نیاز به بازخورد مداوم و توجه به پیشرفت فردی هر دانش‌آموز دارد.

در فرایند یادگیری خلاقانه، توجه به ارتباطات و تعاملات اجتماعی بین دانش‌آموزان، یکی از ستون‌های اساسی است. تشویق همکاری، مبادله ایده‌ها و تبادل نظر، به تقویت مهارت‌های ارتباطی و حل مسئله در دانش‌آموزان کمک می‌کند. این فرآیند، به آنها می‌آموزد که چگونه به طور مؤثر با دیگران کار کنند و در محیط‌های چالش‌برانگیز، ایده‌های نو ارائه دهند. در مقابل، در روش سنتی، گاهی تعامل و همکاری به فراموشی سپرده می‌شود و دانش‌آموزان بیشتر به انجام تکالیف فردی می‌پردازند.

فضای فیزیکی کلاس درس نیز در این دو رویکرد متفاوت است. در کلاس‌های سنتی، کلاس‌های درس اغلب با فضای رسمی و ساختارمند مشخص می‌شود. اما در محیط‌های خلاقانه، فضایی برای تجسم، نوآوری و تفکر آزاد فراهم می‌شود. به‌کارگیری ابزارهای فناوری نوین، نیز می‌تواند به عنوان یک عامل تقویت‌کننده در این فرایند عمل کند.

به طور کلی، یادگیری سنتی رویکردی خطی و انتقال‌محور است، در حالی که یادگیری خلاقانه رویکردی تعاملی، جستجوگر و نوآورانه است. تفاوت‌های بارز در شیوه‌های آموزش، ارزیابی و تعامل در این دو رویکرد، نقش اساسی در شکل‌گیری شخصیت خلاق و آینده‌نگر دانش‌آموزان ایفا می‌کند.

نقشه‌ی شگفت‌انگیز خلاقیت: شناسایی بلوک‌های فکری در یادگیری

فرآیند یادگیری، گاه، به مثابه یک کوهنوردی است که مسیر صعود را باید با دقت و بصیرت جستجو کرد. کشف خلاقیت در دانش‌آموزان نیز، همانند فتح قله‌ای ناشناخته، نیازمند ابزارها و استراتژی‌های خاص خود است. در این نوشتار، به بررسی شیوه‌های رصد و شناسایی بلوک‌های فکری در دانش‌آموزان و نقشه‌برداری از سفرشان به سوی خلاقیت خواهیم پرداخت.

یکی از مؤلفه‌های اساسی در این مسیر، ایجاد محیطی است که در آن، کنجکاوی و تفکر انتقادی، هم‌چون دانه‌های بذر، در دل ذهن دانش‌آموزان شکوفا شوند. معلمی که به نقش خود به عنوان یک راهنما و شتاب‌دهنده واقف است، می‌تواند از طریق طرح سؤالات باز، چالش‌های پیچیده و موقعیت‌های مسئله محور، این بذرها را آبیاری کند. اهمیت سؤالات باز، نه در یافتن پاسخ درست، بلکه در تحریک دانش‌آموزان به تفکر خلاقانه و تولید ایده‌های جدید نهفته است. به‌طور مثال، بجای پرسش «نام سه نوع گل را بنویسید»، می‌توان از سوال «اگر می‌خواستید یک گل جدید خلق کنید، چه ویژگی‌ها و رنگ‌هایی را در آن لحاظ می‌کردید؟» استفاده کرد.

از دیگر کلیدهای تشخیص بلوک‌های فکری، مشاهده‌ی شیوه‌های نوآورانه‌ی حل مسئله توسط دانش‌آموزان است. اهمیت نمی‌یابد که پاسخ دانش‌آموزان با انتظار ما هم‌سو باشد، بلکه تلاش و روش نوآوری آن‌هاست که در اینجا مورد توجه قرار می‌گیرد. نقش‌های بازی، فعالیت‌های گروهی، و پروژه‌های تعاملی، فرصت مناسبی برای آشکار شدن این روش‌ها هستند. در این راستا، توجه به پویایی و روند تفکر، نه صرفاً نتیجه آن، امری ضروری است. به‌عنوان مثال، بررسی روند ساخت یک مدل ابتکاری یا ارائه یک ایده جدید، می‌تواند درک عمیقی از فرآیند تفکر خلاق دانش‌آموز به ما بدهد.

باید به توانایی‌های تفکر انتقادی دانش‌آموزان نیز توجه کرد. توانایی ارزیابی، نقد و تجزیه و تحلیل، پایه و اساس خلاقیت حقیقی است. درک این توانایی‌ها، می‌تواند از طریق مشارکت فعال دانش‌آموزان در بحث‌های کلاس و ارائه توجیه‌هایشان برای ایده‌هایشان ممکن شود. مسابقه‌ای

خلاقانه و جذاب، می‌توانند بستری باشند تا دانش‌آموزان به بررسی و نقادی ایده‌های خود و دیگران پرداخته و از طریق تحلیل، به خلاقیت‌های جدید دست یابند.

رصد و بررسی زبان بدن و واکنش‌های احساسی دانش‌آموزان نیز، در این فرآیند، حائز اهمیت است. زبان بدن، گاه، آشکارتر از کلام، بیانگر مسیر تفکر و عمق درگیر شدن در آن است. به‌طور مثال، توجه به میزان مشارکت، حالت بدن، و واکنش‌های احساسی در حین انجام یک فعالیت خلاقانه، می‌تواند نشانه‌هایی از بلوک‌های فکری و خلق ایده‌های نو ارائه دهد. در این مورد، مهارت‌های ارتباطی معلم و درک عمیق او از نیازهای دانش‌آموزان، نقش اساسی ایفا می‌کند.

در نهایت، اهمیت دارد که معلم به دنبال شناسایی و تقویت نقاط قوت هر دانش‌آموز باشد. تشویق ایده‌های نو و متفاوت، بستر مناسبی برای بروز و نمایان شدن خلاقیت دانش‌آموزان است. هر دانش‌آموز با استعداد‌های منحصر به فردی به دنیا آمده و راه‌های خاصی برای رسیدن به خلاقیت دارد. اهمیت شگفت‌انگیز و غنی فرآیند یادگیری، نه در تکرار آموزه‌ها، بلکه در پرورش نوآوری و بهبود مهارت‌های خلاقانه است.

نقش پنهان: کشف عوامل محیطی و اجتماعی در پرورش خلاقیت دانش‌آموزان

تحقیقات نشان می‌دهد که خلاقیت، یک توانایی ذاتی و درونی صرف نیست، بلکه در تعامل با عوامل محیطی و اجتماعی شکل می‌گیرد و رشد می‌یابد. در کلاس درس، این عوامل پنهان، مانند یک شبکه پیچیده، بر جریان خلاقیت دانش‌آموزان اثر می‌گذارند. شناسایی و درک این تأثیرات، گامی کلیدی در طراحی برنامه‌های آموزشی است که به رشد کامل این توانایی ارزشمند در دانش‌آموزان کمک می‌کند.

فضای کلاس، از مهمترین عناصر محیطی است که می‌تواند به پرورش خلاقیت کمک کند یا آن را خفه سازد. یک کلاس درس با دکوراسیون بی‌روح و طرح‌های منظم، می‌تواند حس نوآوری و تجربه‌های جدید را در دانش‌آموزان کمرنگ کند. در مقابل، یک فضا با رنگ‌ها و طرح‌های متنوع، آثار هنری دانش‌آموزان، و نمونه‌های مختلف از ایده‌ها و تفکرات، می‌تواند به ایجاد فضایی

انعطاف‌پذیر و تحریک‌کننده منجر شود. استفاده از عناصر بصری متنوع، به عنوان مثال، نصب آثار هنری دانش‌آموزان یا استفاده از دیوارهای تعاملی، می‌تواند شور و اشتیاق بیشتری در کلاس ایجاد کند.

علاوه بر محیط فیزیکی، تعاملات اجتماعی در کلاس نیز نقش مهمی در شکل‌گیری خلاقیت دانش‌آموزان ایفا می‌کند. فضایی که در آن دانش‌آموزان احساس امنیت، احترام و پذیرش داشته باشند، می‌تواند زمینه مناسبی برای بروز ایده‌های جدید و ریسک‌پذیر باشد. تشویق به گفت‌وگو، تبادل نظر و ارائه دیدگاه‌های متفاوت، نه تنها موجب تقویت مهارت‌های تفکر انتقادی می‌شود، بلکه به عنوان عاملی محرک برای رشد خلاقیت عمل می‌کند.

نوع تعامل بین دانش‌آموزان و معلم نیز تأثیر بسزایی دارد. معلمانی که با رویکردی باز و تشویق‌کننده عمل می‌کنند، فضایی را برای ریسک‌پذیری و بیان آزادانه افکار ایجاد می‌کنند. برنامه‌ریزی فعالیت‌های گروهی و همکاری، به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا با دیدگاه‌های مختلف آشنا شوند و از طریق اشتراک‌گذاری و تبادل ایده‌ها، به نوآوری‌های جدید دست یابند. اما اگر محیط کلاس، مملو از مقایسه و رقابت‌های ناسالم باشد، احتمالاً خلاقیت و نوآوری در آن کمرنگ می‌شود.

مبانی فرهنگی و اجتماعی خانواده نیز نقش بسزایی در شکل‌گیری شخصیت خلاق دانش‌آموزان دارند. خانواده‌هایی که فضایی امن و تشویق‌کننده برای ابراز ایده‌ها و تجربیات جدید ایجاد می‌کنند، به طور غیرمستقیم در پرورش روحیه خلاق در فرزندان‌شان نقش دارند. همچنین، ارتباط با جامعه و آشنایی با فرهنگ‌های مختلف، می‌تواند دیدگاه‌های دانش‌آموزان را گسترش دهد و حس نوآوری را تقویت کند.

اهمیت برنامه‌ریزی برای فعالیت‌های عملی و تجربی، در پرورش خلاقیت دانش‌آموزان انکارناپذیر است. توجه به تجربه‌ها، تجزیه و تحلیل و کشف مفاهیم از طریق فعالیت‌های عملی، به رشد

توانایی‌ها و مهارت‌های لازم برای تفکر خلاقانه، کمک می‌کند. فضای کلاس در این راستا باید به گونه‌ای طراحی شود که همیشه تحریک کننده، و در عین حال امن و پویا باشد.

در نهایت، می‌توان گفت عوامل محیطی و اجتماعی، نقش‌های پنهان و در عین حال تأثیرگذاری در شکل‌گیری و رشد خلاقیت دانش‌آموزان در کلاس درس ایفا می‌کنند. درک این عوامل، موجب می‌شود تا در طراحی فعالیت‌های آموزشی، فضای مناسب و تحریک کننده‌ای برای شکوفایی این توانایی ارزشمند فراهم کنیم.

آفرینش فضای خلاقانه: گشودن دریچه‌های نوآوری در کلاس

ایجاد فضایی امن و پذیرنده، سنگ بنای هرگونه فعالیت خلاقانه در کلاس است. دانش‌آموزان، برای بروز خلاقیت خود، نیازمند محیطی هستند که در آن احساس راحتی و امان کنند. این محیط، تنها از ابزارهای تدریس منفعلانه فراتر رفته، به فرایند تعامل متقابل و پذیرش اشتباهات، اهمیت فوق العاده‌ای می‌دهد. چگونه می‌توان این فضای شگفت‌انگیز را در کلاس درس خود ایجاد کرد؟

اولین قدم، تلاش برای ایجاد حس تعلق و احترام متقابل در میان دانش‌آموزان است. فعالیت‌هایی چون بازی‌های گروهی، تمرین‌های تیم‌سازی، و همچنین فعالیت‌های هنری و فرهنگی مشترک، می‌تواند در این راستا، نقش کلیدی ایفا کند. دانش‌آموزان با تجربه‌ی همکاری سازنده با یکدیگر، احساس تعلق بیشتری پیدا خواهند کرد. در این مرحله، مهم است که از مکالمات باز، تشویق‌های صادقانه و گفت‌وگوهای منصفانه استفاده کرد.

همچنین، مهم است که به دانش‌آموزان این امکان را بدهیم که به طور آزادانه ایده‌های خود را بیان کنند و بدون ترس از انتقاد یا قضاوت، به تفکر و خلاقیت خود بپردازند. استفاده از روش‌های مشارکتی و تشویق به بحث و گفت‌وگو در کلاس، نقشی اساسی در ایجاد چنین فضایی دارد. در این زمینه، ایجاد "زمان سکوت خلاق" یا استفاده از روش‌های "ذهن‌نگاری" و "مغز طوفانی"

می تواند باعث آزادسازی جریان خلاقیت دانش آموزان گردد. در حین انجام فعالیت ها، باید به تفاوت دیدگاه ها و تجربیات دانش آموزان احترام گذاشت.

در ادامه، باید بر مبانی پذیرش اشتباه تمرکز کرد. اشتباهات، بخشی جدایی ناپذیر فرایند خلاقیت هستند. در محیطی که اشتباه پذیرفته شده باشد، دانش آموزان ریسک پذیرتر خواهند شد و از آزمایش کردن و خلق ایده های جدید، نگران نخواهند بود. باید به دانش آموزان، این پیام را ارسال کرد که اشتباه کردن، قدم اولیه در مسیر رسیدن به کامل بودن است. در این زمینه، استفاده از ارزیابی انعطاف پذیر، به جای ارزیابی سخت و دقیق، نقشی اساسی دارد.

به طور خلاصه، ایجاد فضای خلاقانه در کلاس درس، نیازمند توجه دقیق به بُعدهای احساسی، اجتماعی و فکری دانش آموزان است. فضایی که در آن احترام متقابل، مشارکت، و پذیرش اشتباه، رکن اساسی باشد، قطعاً زمینه ای مناسب برای آزادی خلاقیت، نوآوری و رشد دانش آموزان فراهم خواهد کرد.

شکل گیری محیطی که دانش آموزان در آن، از بیان آزادانه ی ایده های خلاقانه خویش، هراسی نداشته باشند، فراتر از ایجاد فضایی امن و پذیرنده است. آنها باید به این درک رسیده باشند که دانستن جواب درست، به اندازه ی پرسیدن سؤالات نوآورانه، مهم و ارزشمند نیست. همچنین، اهمیت بکار گیری تجربه های شخصی دانش آموزان، در فرایند تفکر خلاق و حل مسئله، قابل تأمل است.

نقشه ی راهی نو برای کشف خلاقیت دانش آموزان: بررسی و ارزیابی در فعالیت های یادگیری

تحقق خلاقیت، نه تنها در ابداع ایده های نو، بلکه در چگونگی بررسی و ارزیابی آن نیز نهفته است. به منظور شناسایی و پرورش استعداد های خلاقانه در دانش آموزان، لازم است از رویکردهای گوناگون و ابزارهای متنوعی بهره جوییم. در این راستا، مهم است که فراتر از معیارهای سنتی،